

ЛИТОВСКИЙ ВѢСТНИКЪ.

ОФИЦИАЛЬНАЯ

ГАЗЕТА.

№

91.

KURIER LITIEWSKI.

GAZETA URZĘDOWA.

Вильна. Пятница. 12-го Ноября — 1837 — Wilno. Piątek. 12-go Listopada.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Санктпетербургъ, 2-го Ноября.

Государь Императоръ Высочайше повелѣть соизволилъ: по случаю кончины Ея Величества Королевы Голландской, наложить при Высочайшемъ Дворѣ трауръ на 24 дня, съ обыкновенными раздѣленіями, начавъ оный съ 19 числа Октября.

— При Высочайшемъ Дворѣ наложенъ трауръ, начиная съ 27-го Октября, въ одно время, на два дня, по случаю кончины Е. С. Принца Пія Августа Баварскаго, и на четыре дня, по случаю кончины Е. С. Принцессы Викторіи Эмилиі Александрины, дочери Ландграфа Эрнста Гессенъ-Филипстальскаго. (J. de St. P.)

— Въ Высочайшемъ Указѣ, данномъ Правительствующему Сенату, 3-го Іюня, изображено: „Положеніе и успѣшность дѣйствій мѣстныхъ Губернскихъ и уѣздныхъ Начальствъ, всегда обращали на себя особенное Наше вниманіе.

Прежде всего признано было нужнымъ доставить чиновникамъ, въ губерніяхъ служащимъ, соразмерное съ возросшими потребностями содержаніе: сіе исполнено улучшеніемъ, по Указу Нашему, отъ 9-го Января 1835 года, губернскихъ и уѣздныхъ штатовъ.

Затѣмъ, для облегченія дѣйствій, какъ главнаго губернскаго, такъ и земскаго полицейскаго управленія, а съ симъ вмѣстѣ и средствъ точнѣйшаго за сими дѣйствіями надзора со стороны высшаго Начальства, Государственный Совѣтъ, съ утвержденія Нашего, поручалъ Министру Внутреннихъ Дѣлъ: во-первыхъ, обозрѣть подробно весь кругъ занятій Гражданскихъ Губернаторовъ и Губернскихъ Правленій, и, сокративъ настоящія формы дѣлопроизводства, съ отвращеніемъ, по возможности, всякой напрасной переписки, учредить для нихъ правильнѣйшій и удобнѣйшій порядокъ; во-вторыхъ, на семь же основаній предположить мѣры и для лучшаго, сообразнаго съ умножившимся народонаселеніемъ устройства земской полиціи, не отступая впрочемъ отъ коренныхъ постановленій Учрежденія о Губерніяхъ 1775 года.

Нынѣ важное и многосложное дѣло сіе, также приведено къ окончанію, и Министромъ Внутреннихъ Дѣлъ представлены проекты:

- 1) Общаго Наказа Гражданскимъ Губернаторамъ, объемлющаго подробно всѣ предметы управленія губерніи въ лицѣ ея начальника.
- 2) Положенія о порядкѣ производства дѣлъ въ Губернскихъ Правленіяхъ.
- 3) Положенія о земской полиціи.
- 4) Наказа чинамъ и служителямъ земской полиціи, съ слѣдующими къ нему особыми наставленіями.
- 5) Положенія о земской почтѣ, для постоянныхъ сношеній Земскихъ Судовъ съ чинами земской полиціи внутри уѣздовъ.
- 6) Нормальныхъ для губернскаго и уѣзднаго управленія штатовъ.

По подробномъ разсмотрѣніи и исправленіи всѣхъ

WIAOMOŚCI KRAJOWE.

Sankt-Petersburg, 2-go Listopada.

ЦЕСАРЬ JEHO MOŚC NAJWYŻSZY rozkazać raczył: z okoliczności śmierci Królowey Jey Mości Niderlandzkiej, przywdziać u Najwyższego Dworu żałobę na dni 24, ze zwyczajnemi podziałami, zaczawszy od dnia 19-go Października.

— Przywdziano żałobę u Najwyższego Dworu, zaczynając od dnia 27-go Października, w jednymże czasie, nadwa dni, z okoliczności zgonu JO. Xięcia Piusa Augusta Bawarskiego, i na cztery dni, z okoliczności śmierci JO. Xiężniczki Wiktoryi Emiliі Alexandryny, córki Landgraffa Ernesta Hessen-Philipstalskiego. (J. de S. P.)

— W NAJWYŻSZYM Ukazie, danym Rządzącemu Senatowi 3 Czerwca wyrażono: „Stan i skuteczność działania miejscowych gubernialnych i powiatowych władz zawsze zwracały na się szczególną Naszą uwagę.

Przedewszystkiem uznano za potrzebną, zapewnić urzędnikom, w guberniach służbę sprawującą, odpowiednie pomnożonym potrzebom środków utrzymania się; dokonaniem to zostało przez powiększenie Ukazem Naszym z d. 9 Stycznia 1835 roku, etatów gubernialnych i powiatowych.

Następnie, dla ułatwienia działań tak Głównego Gubernialnego, jak i Ziemskiego Policyjnego zarządu, a razem środków ścisleyszego nad temiż czynnościami dozoru ze strony wyższej Zwierzchności, Rada Państwa, za Naszem potwierdzeniem, poruczyła Ministrowi Spraw Wewnętrznych: 1) obejrzeć szczegółowie cały obręb czynności Gubernatorów Cywilnych i Rządów Gubernialnych i skróciwszy dotychczasowe formy odbywania spraw, z uchyleniem o ile można wszelkiej nadpotrzebnej korespondencji, ustanowić bardziej regularny i dogodniejszy porządek; 2) na tychże zasadach obmyśleć środki ku lepszeniu, do pomnożenia ludności stosowniejszemu, urzędzeniu Policji Ziemskiej, nie przekraczającé wszakże zasadniczych postanowień Ustawy o Guberniach 1775 roku.

Teraz ważna i wielostronna praca ta została również ukończoną i Minister Spraw Wewnętrznych przedstawił projekta:

- 1) Ogólnej Instrukcyi dla Cywilnych Gubernatorów, obejmującej szczegółowie wszystkie przedmioty zarządu Gubernii, osobie jey Zwierzchnika właściwe.
- 2) Ustawy o porządku odbywania spraw w Rządach Gubernialnych.
- 3) Ustawy Ziemskiej Policji.
- 4) Instrukcyi dla urzędników i służących Ziemskiej Policji z należącemi do niej osobnemi instrukcyami.
- 5) Ustawy o Ziemskiej Pocztcie, dla stałej komunikacyi Sądów Ziemskich, z urzędnikami Ziemskiej Policji, wewnątrz powiatów.
- 6) Normalnych dla Gubernialnego i Powiatowego Zarządu etatów.

Po szczegółowem rozstrząśnieniu i poprawieniu

проектовъ сихъ въ Государственномъ Совѣтѣ, признавая оныя, въ настоящемъ видѣ, соответствующими ихъ цѣли, и потому, утвердивъ ихъ, препровожаемъ у сего въ Правительствующій Сенатъ со всѣми приложеніями, и Повелѣваемъ:

1) Всѣ означенныя постановленія привести въ полное ихъ дѣйствіе съ 1-го Января 1838 года, начавъ съ того же времени и отпускъ добавочныхъ по штатамъ суммъ.

2) Дѣйствіе оныхъ, впредь до усмотрѣнія, не распространять на Сибирскій и Остзейскій край и на Области Кавказскую и Бессарабскую, какъ имѣющіе свои особыя учрежденія, а также на Грузію и прочія Закавказскія Области, для управленія коихъ составляются нынѣ, по волѣ нашей, особыя предположенія.

3) За присвоеніемъ, по Положенію о Губернскихъ Правленіяхъ, названія Вице-Губернаторовъ, предназначенныхъ въ оныя Старшимъ Совѣтникамъ, нынѣшнихъ Вице-Губернаторовъ во всѣхъ губерніяхъ, на которыя имѣетъ распространяться новое образованіе, переименовать въ Предсѣдателя Казенныхъ Палатъ.

4) Въ случаѣ болѣзни, отлучки или увольненія Гражданскаго Губернатора, если и Вице-Губернаторъ, по болѣзни или отлучкѣ, не можетъ вступить въ управленіе губерніи, исправленіе должности Губернатора возлагать на Предсѣдателя Казенной Палаты.

5) Какъ съ переименованіемъ нынѣшнихъ Вице-Губернаторовъ въ Предсѣдателя Казенныхъ Палатъ, кругъ дѣйствія ихъ не измѣняется, то и присутствованіе въ Комитетахъ, составляемыхъ по Рекрутскому Уставу для назначенія пріемныхъ мѣстъ и приписки къ нимъ уѣздовъ, равно какъ предсѣдательство въ рекрутскомъ присутствіи губернскаго города, оставить по прежнему на ихъ же обязанности.

Правительствующій Сенатъ не оставить сдѣлать къ исполненію сего и къ обнародованію всѣхъ утвержденныхъ Нами нынѣ постановленій, надлежащее распоряженіе *).

— Государь Императоръ по положенію Комитета Гг. Министровъ, Высочайше повелѣть соизволилъ: 1) чтобы предъ наступленіемъ каждаго трехлѣтія, какъ въ тѣхъ Губерніяхъ, гдѣ имѣются для помѣщенія Начальниковъ казенные дома, такъ и въ тѣхъ, гдѣ они помѣщаются въ наемныхъ домахъ, дѣлаемо было на три года исчисленіе, о количествѣ дровъ потребныхъ по числу печей на отопленіе занимаемыхъ Начальниками Губерній домовъ, на точномъ основаніи правилъ въ 714, 715, 718 и 720 статьяхъ IV т. Свода Законовъ постановленныхъ. 2) Чтобы сумма потребная на сии предметы, вносилась на общемъ основаніи въ смѣту земскихъ повинностей, и по разсмотрѣніи и утвержденіи оной установленнымъ порядкомъ, слѣдующій на отопленіе Начальниками Губерній деньги, выдаваемы имъ были изъ общаго земскаго сбора по третямъ года впередъ въ полное ихъ распоряженіе; и 3) Чтобы за симъ сдѣланное 26 Начальниками Губерній распоряженіе, о внесеніи по составленному ими примѣрному исчисленію расхода на отопленіе занимаемыхъ ими казенныхъ домовъ, въ смѣты городскихъ доходовъ и расходовъ, было отмѣнено, такъ какъ отправленіе сей повинности, относящейся до всего земства, представляется для однихъ Губернскихъ городовъ обременительнымъ. (Октября 16 дня 1837 года.) (С. В.)

— Г. Министръ Народнаго Просвѣщенія, возвратившись въ столицу, вступилъ въ управленіе Министерствомъ. Заведенія, осматрѣнныя Его Превосходительствомъ, были слѣдующія: Новгородская Гимназія, съ Благороднымъ Пансіономъ, Московскій Университетъ и прочія Учебныя Заведенія, Орловская Гимназія, Лицей Князя Безбородко въ Нѣжинѣ, Университетъ Св. Владиміра, со всѣми Кіевскими Учебными Заведеніями, Гимназіи: Черниговская, Могилевская и Витебская.

— 24-го Сентября, въ Пятницу, въ девятomъ и десятomъ часу вечера, было здѣсь видно большое и очень красивое сѣверное сіяніе. Оно называется у насъ въ просторѣчьи *столбами*. Въ началѣ, сѣверное сіяніе представляло свѣтлую, блѣватого электрическаго цвѣта дугу, очень похожую на большую радугу, только не разноцвѣтную; эта дуга занимала собою около четверти видимаго горизонта, простираясь концами, какъ обыкновенно, на западъ и востокъ, а срединю возвышаясь къ полюсу. Надъ срединю дуги были оба созвѣздія, Большая и Малая Медвѣдицы. Черезъ нѣсколько минутъ, начали изъ дуги истекать

всѣхъ этихъ проектовъ на Радзѣ Паństwa, uznając je, w dzisiejszym ich stanie, odpowiednemi ich celowi, i dla tego zatwierdziwszy je, przesyłamy przy ni- nieyszym Rządzącemu Senatowi ze wszystkiemi annexami i rozkazujemy:

1) Wszystkie wymienione postanowienia przypro- wadzić do zupełnego skutku od 1 Stycznia 1838 roku, zaczynając od tejże daty i wypłatę dodatkowych summ według etatów.

2) Moc ich obowiązująca, do rozporządzenia na przy- szłość, nie ma bydz rozciągana na kraje Sybirskie i Nadbal- tyckie, tudzież na obwody Kaukazki i Bessarabski, jako mające oddzielne swoje Urządzenia, a także na Gruzję i inne prowincye Zakaukazkie, dla zarządu których, z woli Naszej, układają się teraz oddzielne projekta.

3) Gdy, z mocy Ustawy o Rządach Gubernialnych, tytuł Vice-Gubernatorów przybrać mają mianowani do tych Rządów Starsi Radcy; przeto dotychczasowi Vi- ce-Gubernatorowie, we wszystkich guberniach, na któ- re rozciąga się nowa organizacya, mają się odłąd nazy- wać Prezydentami Izby Skarbowych.

4) Wrazie choroby, nieobecności lub uwolnienia Cywilnego Gubernatora, jeżeli i Vice-Gubernator, z powodu choroby, lub nieobecności nie będzie mógł objąć zarządu gubernii: sprawowanie obowiązków Gu- bernatora, polecać Prezydentowi Izby Skarbowey.

5) Ponieważ dla przewrania dotychczasowych Vi- ce-Gubernatorów Prezydentami Izby Skarbowych, obręb ich czynności nie odменя się, przeto i zasiadanie w Komitetach, składanych podług Ustawy Rekruckiej, dla wyznaczenia mieysc do przyjmowania rekrutów i wy- dzielania do nich powiatów, równie jako przydowa- nie w Urzędzie Rekruckim, miasta Gubernialnego, zo- stawić, jak dotąd, ichże obowiązki.

Rządzący Senat nie zaniecha uczynić około wy- konania tego i opublikowania wszystkich utwierdzo- nych teraz przez Nas postanowień, należyte rozpo- rządzenie *).

— CESARZ Jego Mość po nastąpieniu postanowieniu Ko- mitetu PP. Ministrów, NAYWYŻEJ rozkazać raczył: 1) Ażeby przed nadejściem kaźdego trzylecia, tak w tych Guberniach, gdzie się znajdują dla pomieszczenia Na- czelników domy skarbowe, jako i w tych, gdzie się ci pomieszczają w domach najętych, czynione było na trzy lata wyliczenie ilości drow potrzebnych i stosownie do liczby pieców do opalania zajmowanych przez Naczelników Gubernij domów, na istotney osnowie prawideł, w artykułach 714, 715, 718 i 720 t. IV Połączenia Praw ustanowionych. 2) Ażeby summa potrzebna na te przed- mioty wnoszona była na powszechney osnowie do wy- liczenia powinności ziemskich, i po jego rozpatrzeniu i utwierdzeniu porządkiem ustanowionym, przypadające na opał Naczelnikom Gubernij pieniądze, były im wy- dawane z ogólnego poboru ziemskiego co cztery mie- siące do zupełnego ich rozrządzenia; i 3) Ażeby uczy- nione przez 26 Naczelników Gubernij rozporządzenie, o wpisaniu podług ułożonego przez nich wzorowego wy- liczenia rozchodu na opalanie zajmowanych przez nich do- mow skarbowych, do wyliczeń miejskich dochodów i wydatków, było odmienione: gdyż uskutecznienie tej powinności, odnoszącej się do całego ziemstwa, staje się dla samych miast Gubernialnych uciążliwem. (Op. przez Rz. Sen. 16 Października 1837 roku.) (G. S.)

— P. Minister Narodowego Oświecenia, za powró- tem do stolicy, objął zarząd Ministerium. Zakłady, któ- re obeyrzał, są następujące: Gimnazjum Nowgorodzkie ze Szlachetnym Pensyonem, Uniwersytet Moskiewski i inne zakłady szkolne, Gimnazjum Orłowskie, Li- ceum Xięcia Bezbородko w Nieżynie, Uniwersytet Sw. Włodzimierza ze wszystkiemi Kijowskiemi Zakłada- mi Szkolnemi, tudzież Gimnazya: Czernichowskie, Mo- hilewskie i Witebskie.

Dnia 24-go Września, w Piątek, o godzinie dziewiątej i dziesiątej wieczorem, była tu widzia- na wielka i świetna Zorza Północna. Pospółstwo u nas nazywa ją *stupami*. Z początku Zorza Półno- cna przedstawiała łuk jasny koloru białawego elek- trycznego; łuk ten bardzo był podobny do wielkiej tęczy, tylko nie różno-kolorowej, zajmował około czwartej części horyzontu widzialnego, sięgając koń- cami, jak za zwyczaj, na zachód i wschód, a śródkiem wznosząc się ku biegunowi. Nad śródkiem łuku znaj- dowały się obie konstellacye, Wielka i Mała Niedzwie- dzicy. W kilka minut zaczęły w górę wychodzić z łuku promienie rozmaitej wielkości i rozmaitego

*) Упоминаемыя въ этомъ Указѣ положенія, продаются въ Сенатской книжной лавкѣ за установленную для част- ныхъ лицъ плату, 10 рублей за экземпляръ.

*) Wzmiankowane w tym ukazie ustawy, przedają się w księgarni Senackiej za ustanowioną dla osób prywatnych cenę, 10 rubli za exemplarz.

къверху лучи различной величины и различной свѣтлости, но всѣ одинаковаго бѣловатаго цвѣта; самые свѣтлые показывались на срединѣ дуги. Лучи истекали изъ дуги медленно, и оставались видимыми по нѣсколькимъ минутъ. Начавшійся лучъ былъ сперва слабаго свѣта; потомъ свѣтъ его усиливался, когда лучъ достигалъ наибольшей своей величины; послѣ того свѣтъ въ лучѣ постепенно ослабѣвалъ, начиная съ верхняго конца луча, и напоследокъ, вмѣсто луча, оставалось нѣсколько минутъ видимымъ на дугѣ, откуда онъ вышелъ, только свѣтлое болѣе или менѣе пятно. Не задолго до конца сѣянiя появились на западной сторонѣ два луча яркаго свѣта. Они выходили по всѣмъ мѣстамъ дуги, какъ на обоихъ ея концахъ, такъ и на вершинѣ (тутъ было наиболѣе), и не только изъ верхняго края, но и изъ нижняго. Всѣ лучи имѣли направленiе къверху, простираясь по прямымъ линiямъ, какъ радиусы отъ центра той дуги. Иногда появлялись вдругъ два луча, въ некоторомъ между собою разстоянiи, начинали другъ съ другомъ сближаться, и потомъ свивались въ одинъ лучъ. Лучи, вмѣсто сближенiя, всегда удалялись одинъ отъ другаго. Видимая высота лучей была очень различна; и опредѣлить ее безъ орудiй трудно: въ началѣ, когда середина дуги была далеко отъ крайнихъ двухъ звѣздъ четырехугольника Большой Медвѣдицы, показывались въ одно время изъ середины два луча, достигшие своими вершинами, какъ казалось, до этихъ двухъ звѣздъ; потомъ около половины десятаго часа, вышелъ изъ середины одинъ лучъ (большее котораго все явленiе не было замѣтно), и достигъ вершиною до крайнихъ звѣздъ четырехугольника Малой Медвѣдицы. Лучи были въ ширину обыкновенной радуги. Въ исходѣ явленiя, полоса дуги очень расширилась, и даже потеряла форму радуги, и стала походить болѣе на большое свѣтлое облако; ея плотность очень уменьшилась, и во многихъ мѣстахъ появились темныя пятна, которыя происходили именно отъ того, что тутъ свѣтлое вещество сѣянiя прекратилось и сквозь дугу означилось темное пространство воздуха. Во все продолженiе явленiя, атмосфера была чистая, безоблачная: звѣзды свѣтили ясно, а мѣсяца не было.

Каждое наблюденiе сильно убѣждаетъ, что сѣверное сѣянiе происходитъ отъ электричества, которое скапливается въ атмосферѣ около полюсовъ Земнаго Шара, начинается изливаться лучами въ безвоздушное пространство, и является нашимъ глазамъ въ этомъ станiи. По какому путемъ и способомъ происходитъ такое скопленiе — объяснить трудно. (С. П.)

— *Вѣлостокская Область С. Желтки*, 15 Октября. Спекулянты наши, отправившiе отсюда въ г. Данцигъ по р. Нареву, лѣснiй товаръ, на дилжъ уже возвратились, бывъ вынуждены оставить его тамъ непроданнымъ, потому что Данцигскiе купцы предлагали только самыя низкия цѣны. По этой причинѣ, нѣкоторые купцы наши рѣшились выслать отъ себя нарочно изъ Данцига въ Англію и Францію своихъ коммиссіонеровъ для заключенiя предварительныхъ контрактовъ и лучшее дерево намѣрены отправить туда на свой счетъ. Жители Подольской и Волынской губерній, а также Царства Польскаго, отправившiе рѣчками Бугомъ и Вислою въ Данцигъ большое количество хлѣба, равнымъ образомъ, по случаю весьма низкихъ цѣнъ находятся въ затруднительномъ положенiи, имѣя еще непроданной пшеницы 50,000 лавровъ, которая родилась въ нынѣшнемъ году, въ Англіи, очень изобильно. Пшеница въ Данцигѣ остается безъ продажи нѣтъ видовъ на сбытъ ея. (Спб. В.)

— По извѣстiямъ, напечатаннымъ въ *Руминскомъ Курьерѣ*, отъ 27 Сентября, о состоянiи общественнаго здоровья по правому берегу Дуная, видно, что чума проникла въ Силистрію, Туртукай, Мачинъ, Рушукъ, Систовъ, Плевену, Никополи, Ракову и Лому, и что она особенно свирѣпствуетъ въ Рушукъ, Систовъ и Ломѣ. Въ обоихъ Княжествахъ, равно какъ и въ карантинѣхъ, состоянiе здоровья удовлетворительно. (Рус. Инв.)

ИНОСТРАННЫЯ ИЗВѢСТІЯ.

Франція.

Парижъ, 3-го Нолбра.

II. Письмо Генералъ-Лейтенанта Графа Валье къ Военному Министру:

„Константина 20 Октября. М. Г. Симъ имѣю честь уведомить Васъ, что я сегодня тяжелыя орудiя (4, двадцати-четыре-фунтовыхъ, 4 шестнадцати-фунтовыхъ, 2 восьми дюйм. гаубицы и 3 восьми дюйм. мортиры) отправилъ въ Бону. Транспортъ больныхъ отправится съ сею колонією. Приближенiе дурнаго времени года и наступившая за нѣсколько дней перемѣнная погода, заставили меня принять эту мѣру, которая вмѣстѣ облегчитъ исполненiе тѣхъ приготовленiй, которыя мы должны опредѣлить съ мѣст-

свѣтла, а всѣхъ единственнаго бѣловатаго koloru; promienie światła najmocniejszego ukazywały się na środku łuku. Promienie wychodziły z łuku powoli, i przez kilka minut były widziane. Zjawiony promień był naprzód światła słabego, potem światło jego wzrastało, kiedy promień dochodził największej swej wielkości; potem światło w promieniach stopniami słabiało, zaczynając od górnego końca promienia, a nakoniec, zamiast promienia, była przez kilka minut na łuku widziana, z kąd promień wychodził, tylko wielka jasna plama. Nieco przed zniknięciem Zorzy Północnej ukazywały się w stronie zachodniej dwa promienie światła jaskrawego. Wychodziły one ze wszystkich miejsc łuku, tak na obu jego końcach, jako i na wierzchołku (tu było najwyższe), i nie tylko z brzegu górnego, ale i dolnego. Wszystkie promienie miały kierunek do góry, ciągnąc się prostymi liniami, jak promienie ze środka tego łuku. Niekiedy ukazywały się dwa razem promienie, w pewnej od siebie odległości, zaczynały zbliżać się do siebie, a potem zlewały się w jeden promień. Promienie, zamiast zbliżenia zawsze się od siebie oddalały. Widzialna wysokość promieni była bardzo rozmaita, i oznaczyć ją bez narzędzi niepodobna: z początku, kiedy środek łuku był daleko od ostatnich dwóch gwiazd czworokąta Niedźwiedzicy Wielkiej, jednocześnie ukazywały się ze środka dwa promienie, które, jak się zdawało, dosięgły swemi wierzchołkami do tych dwóch gwiazd; potem około pół do dziesiątej, wyszedł ze środka jeden promień (większego nadeń przez całe to zjawisko niewidziano), i sięgał ostatnich gwiazd czworokąta Małej Niedźwiedzicy. Promienie były szerokości zwyczajnej tęczy. Ku końcowi fenomenu, łuk bardzo się rozszerzył, a nawet stracił formę tęczy, i zaczął stawać się podobniejszym do wielkiego światłego obłoku, miąższość jego coraz się zmniejszała, i w wielu miejscach ukazywały się ciemne plamy, które ztąd mianowicie pochodziły, że tu światła materya zorzy ustalała, a przez łuk dawała się widzieć ciemna przestrzeń powietrza. Przez cały czas tego zjawiska, atmosfera była czysta, bez chmur: gwiazdy świeciły jasno, a xiężyca nie było.

Каждое пострезженiе mocno przekonywa, że Zorza Północna pochodzi od elektryczności, która się skupia w atmosferze około biegunów Kuli Ziemskiej, zaczyna się łącząc promieniami w przestrzeni bezpowietrznej, i ukazuje się naszemu oku w tej zorzy. Ale jaką drogą i jakim sposobem skutecznia się to skupienie wytłumaczyć trudno. (P. P.)

Obwód Białostocki *Wies Żółtki*, 15-go Października. Spekulanci nasi, którzy rzeką Narwą wysłali ztąd do Gdańska drzewo towarne, w tych dniach już powrócili, będąc zmuszonymi zostawić je tam niesprzedanem, a to dla tego, że kupcy Gdańscy bardzo nizkie dawali ceny. Z tej przyczyny niektórzy z naszych kupców postanowili wysłać umyślnie od siebie z Gdańska do Anglii i Francji swych kommissantów dla zawarcia poprzednich kontraktów, i lepsze drzewo mają zamiar wysłać tam własnym kosztem. Mieszkańcy Gubernij Podolskiej i Wołyńskiej, i Królestwa Polskiego, którzy rzekami Bugiem i Wisłą posłali do Gdańska wielką ilość zboża, również z powodu bardzo nizkich cen, znajdując się w krytycznym stanie, mając nie przedane jeszcze pszenicy 50,000 łasztów, która w tym roku w Anglii bardzo obficie urodziła. Pszenica w Gdańsku zostaje bez sprzedaży i niema widoków do jej zbycia. (G. S. P.)

— Według wiadomości, wydrukowanych w *Kuryerze Rumelijskim*, pod dniem 27 Września, o stanie powszechnego zdrowia na prawym brzegu Dunaju, okazuje się, że morowe powietrze dostało się do Sylistrii, Turtukaju, Maczynu, Ruszczuka, Sistowa, Pleveny, Nikopola, Rakowa, i Łomy, i że to powietrze grassuje szczególniej w Ruszczuku, Sistowie i Łomie. W obu Xięztwach, jako też i w kwarantannach, stan zdrowia jest zaspakajający. (R. I.)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

FRANCYA.

Paryż, dnia 3 Listopada.

II. List Jenerał Porucznika Valée do Ministra Woyny:

„Konstantyna 20 Października. JW. Panie! Nienieyszm mam honor donieść JW. Panu, że dzisiaj ciężkie działa (4 dwudziesto-cztero funtowe, 4 szesnasto funtowe, 2 ośmio calowe haubicy i 3 ośmio calowe moździerze) odesłałem do Bony. Odeydzie z tą kolumną transport chorych. Zbliżenie się ztey pory roku i nastala od dni kilku zmienna pogoda były mi powodem do chwycenia się tego środka, który razem ułatwi wykonanie tych przygotowań, które musimy ułożyć z władzami miejscowymi, dla zabezpieczenia żywności

ными властями, для обезпеченія пропитанія и содержанія войска. Положеніе дѣль въ семь отношеній уже теперь удвѣлительно, ибо Арабы ежедневно большія стада воловъ пригоняютъ на торгъ. Я предположилъ учредить мѣстный гарнизонъ изъ 2,500 чел., разнаго оружія и корпусъ сей на 6 мѣсяцевъ снабдить продовольствіемъ и огнестрѣльными припасами. Штатъ войска, изъ котораго состоялъ бы гарнизонъ, я немедленно Вамъ представлю. Состояніе здоровья Начальника Генеральнаго Штаба, Генерала *Перрего*, еще болѣе нежели его рана, — хотя довольно тяжелая, — лишаетъ меня сію минуту его службы и заставляетъ медлить составленіемъ главнаго рапорта, который я Вамъ долженъ представить о дѣйствіяхъ осады, а равно подачу представленія къ наградѣ, которую прошу Васъ предложить Королю и поддержать всѣмъ Вашимъ представительствомъ. Впрочемъ надѣюсь скорѣе препроводить Вамъ эти представленія вмѣстѣ съ главнымъ рапортомъ. Обозрѣніе жителей продолжается; это равно медленное какъ и трудное дѣло, которое однако приближается къ концу и истинно содѣйствуетъ къ успокоенію города. При томъ, считаю для себя честію препроводить Вамъ мнимое обозрѣніе существующихъ артиллерійскихъ предметовъ, которые до сего дня найдены на мѣстѣ. Употребленіе огнестрѣльнаго припаса со стороны непріятеля было очень значительное. Защищеніе города жителями соединенными съ гарнизономъ, произвело уничтоженіе оружія и припасовъ аммуниціи, доставленіе которыхъ теперь очень трудно. Я распоряжусь, чтобы войско къ концу сего мѣсяца опять могло быть въ Мерджецъ-Гамаръ. Позвольте и проч. Генераль-Лейтенантъ и главный Начальникъ экспедиціи въ Константинополь.

(подп.) Графъ *Вале*.

II. С. По вѣтупленіи въ Константинополь я передалъ главную команду надъ артиллеріею Генераль-Майору Маркизу *Караманъ*.

III. Письмо Начальника Генеральнаго Штаба, Генерала *Перрего*, къ Военному Министру:

„Константина 21 Окт. М. Г. Имѣю честь представить Вамъ при семъ полное обозрѣніе потери, которое понесло войско со времени выступленія изъ Мерджецъ-Гамаръ. Обозрѣніе это содержитъ именныи списокъ въ отношеніи Офицеровъ а только числительный списокъ унтеръ-офицеровъ и солдатъ. Онъ долженъ служить прибавленіемъ къ главному рапорту объ осадныхъ дѣйствіяхъ; но такъ какъ нужно исправленіе нѣкоторыхъ бумагъ, будетъ замедлено еще 2 или 3 дня по препровожденіи сего рапорта, то по повелѣнію главнаго Начальника, теперь представляю это обозрѣніе. Остаюсь и проч. Начальникъ Генеральнаго Штаба

(подп.) Генераль *Перрего*.”

Съ письмомъ симъ полученный списокъ сообщаетъ слѣдующую потерю: Офицеровъ: убитыхъ 14, раненыхъ 38, больныхъ умерло 5, всего 57. Унтеръ-офицеровъ и солдатъ: убитыхъ 86, раненыхъ 468, больныхъ умерло 43. Лошадей: убитыхъ 21, въ лагерѣ павшихъ 216. — Въ письмѣ подъ N. II, при упомянутомъ обозрѣніи найденныхъ артиллерійскихъ предметовъ оказалось слѣдующее: 44 металлическихъ пушекъ разнаго калибра, 1 чугунное орудіе, 5 металлическихъ гаубицъ, 7 метал. мортиръ, 5 каменныхъ мортиръ, болѣе 3,000 полныхъ бомбъ, 500 бомбъ и гаубическихъ пуль, 1,100 ружей, 200 пистолетовъ, 100 сабель и ятагановъ, 6,500 килограмовъ пороха и 22,000 патроновъ; кромѣ того еще разные снаряды Французской артиллеріи. (A.P.S.Z.)

— Убитый при штурмѣ Константины Генераль *Дамрмонтъ*, родился 8 Февраля 1783. Въ 1804 выпущенъ изъ военной школы въ Фонтенебло Подпоручикомъ въ 12-й полкъ конныхъ егерей. Въ 1807 былъ попеременно Адъютантомъ Генераловъ Дефрансъ и Мармона, участвовалъ въ 1806 и 1809 въ Нѣмецкихъ компаніяхъ, а въ 1811 и 1812 въ Испаніи и Португаліи, въ 1813 же и 1814, какъ Подполковникъ состоялъ при большой арміи. По возвращеніи Бурбоновъ получилъ команду въ департаментъ Котъ д'Орскомъ. Произведенный въ Генераль-Майоры въ 1821, спустя два года, какъ бригадный командиръ участвовалъ въ Испанской кампаніи. Въ 1830, командовалъ бригадою въ Африканской экспедиціи и въ Декабрѣ того же года произведенъ въ Генераль-Лейтенанты. Возвратясь во Францію въ 1832, получилъ команду 8-й военной дивизіи и 12 Февраля сего 1837 г. наименованъ Генераль-Губернаторомъ владѣній нашихъ въ Африкѣ. — Онъ былъ кавалеромъ большаго креста ордена Почетнаго Легіона и Перомъ Франціи съ 15 Сентября 1835. — Одинъ изъ Француз. журналистъ такъ выражается о смерти Генерала: „Генераль *Дамрмонтъ* остался на полѣ чести; онъ убитъ враждебною пулею въ ту минуту, когда самъ хотѣлъ осмотрѣть

и удержанія войска. Положеніе rzeczy въ томъ взглядѣ уже теперь есть dogodnem: gdyż codziennie Arabowie przypędzają na targ liczne stada wołów. Zamierzylem utworzyć garnizon placu z 2,500 ludzi różney broni, i korpus ten na 6 miesięcy zaopatrzyć w żywność i amunicyę. Etat ludzi, z którego się składać ma garnizon niezwłocznie przedstawie JW. Panu. Stan zdrowia Szefa Sztabu Jeneralnego, Jenerala *Perregaux*, więcey jeszcze, jak jego rana, — chociaż ta dość jest ciężką, — pozbawia mię w tym momencie jego usługi, i opoznia ułożenie raportu Jeneralnego, który jeszcze winienam JW. Pannu przesłać o działaniach oblężenia, również podanie moich przedstawień do nagrody, które upraszam JW. P. przetożyc Królowi i wesprzeć je swoim przychyleniem się. Spodziewam się, iż w krótkim czasie będę mógł przesłać JW. Panu te przedstawienia, wraz z raportem jeneralnym. Rozbrojenie mieszkańców ciągle się odbywa; jest to długa i trudna czynność, która jednak zbliża się ku końcowi i do spokojności miasta istotnie się przyłoży. Przytęm mam honor przesłać JW. Panu przybliżony spis rzeczy artyleryjskich, które dotąd znalezione zostały tu na miejscu. Zużycie materyałów strzelnych ze strony nieprzyjaciela, było bardzo znaczne. Obrona miasta przez mieszkańców połączonych z załogą, miało w skutku zniszczenie broni i zapasów amunicyi, których sprowadzenie teraz jest bardzo trudne. Właśnie czynię rozporządzenie, ażeby wojsko ku końcowi tego miesiąca znowu stanęło w Merdżec-Hammar. Proszę przyjąć i t. d. Jenerał Porucznik i Główny dowódca wyprawy do Konstantyny. (podp.) Hrabia *Valée*.

PS. Od weyścia naszego do Konstantyny główne dowództwo nad artylleryą poruczyłem Jenerał-Majorowi Margrabiemu *Caraman*.”

III. List Szefa Sztabu Jeneralnego, Jenerala *Peregaux* do Ministra Woyny.

„Konstantyna 21 Paździer. JW. Panie! Mam honor w załączeniu przesyłać JW. Panu dokładną listę straty, którą wojsko poniosło od wywiescia swego z Merdżec-Hammar. Wiadomość ta zawiera imienną listę oficerów, a tylko numeryczną podoficerów i żołnierzy. Służę ona będzie za dodatek do raportu Jeneralnego o działaniach oblężenia, ale ponieważ dla koniecznego uzupełnienia niektórych dokumentów, wysłanie tego raportu przeciągnie się jeszcze do 2 lub 3 dni, przeto z rozkazu dowódcy głównego, wiadomość tę teraz dołączam. Jestem i t. d. Szef Sztabu Jeneralnego. (podp.) Jenerał *Peregaux*.”

Z tym listem otrzymana wiadomość zawiera następującą stratę: Oficerów zabitych 14, ranionych 38, chorych umarło 5, w ogóle 57. Podoficerów i żołnierzy: zabito 86, raniono 468, chorych umarło 43. Konie: zabito 21, padło w obozie 216. — W liście pod N. II, wymieniona wiadomość znalezionych w Konstantynie sprzętów artyllerycznych jest następująca: 44 dział metalicznych rozmaitego kalibru, 1 dział żelazne, 5 haubic metall., 1 haubica żelazna, 7 moździerzy metalicznych, 5 moździerzy kamiennych, daley 3000 bomb nabitych, 500 bomb i kul haubicznych, 1,100 karabinów, 200 pistoletów, 100 szabel i jataganów, 6,500 kilogramów prochu i 22,000 ładunków; nadto rozmaite jeszcze przedmioty artylleryi francuskiej.

— Zabity pod Konstantyną Jenerał *Damrémont*, urodził się 8 Lutego 1783. W 1804 wszedł ze szkoły wojskowej w Fontaineblau, w randze Podporucznika, do 12 półku konnych strzelców. W 1807 był kolejno adjutantem Jeneratów DeFrance i Dammont, uczestniczył w 1806 i 1809 w kampaniach Niemieckich, a 1811 i 1812 w Hiszpanii i Portugalii, zaś 1815 i 1814 w randze Półkownika, znajdował się w wielkiej armii. Po powrocie Buhonów otrzymał dowództwo w departamencie Cote d'Or. Wyniesiony na stopień Jenerał-Majora w 1821, we dwa lata później, jako dowódca brygady, uczestniczył w kampanii Hiszpańskiej. W 1830, dowodził jedną brygadą w wyprawie Afrykańskiej, i w Grudniu tegoż roku, podwyższony został do stopnia Jenerał Porucznika. Po powrocie swoimi do Francyi, w 1832, otrzymał dowództwo 8-ey wojskowej dywizyi, a 12 Lutego b. 1837 r., mianowany Rządcą Jeneralnym posiadłości naszych w Afryce. — Był kawalerem W. Krzyża orderu Legii Honorowej i Parem Francyi od 15 Września 1835. — Jeden z dzienników Francuskich tak się wyraża względem jego śmierci: „Jenerał *Damrémont* poległ na polu chwały; był on trafiony kulą nieprzyjacielską w tę chwilę, gdy się chciał naocznie przeświadczyć, azali wyłom jest dostępny, aże-

достаточно ли проломъ, чтобы на другой день начать приступъ. Эта славная смерть лишила Францію Генерала, который приготовленіями къ экспедиции въ Константинополь и исполненіемъ этого дѣла, оправдалъ высокую довѣренность Короля. Объ этой потерѣ будутъ все сожалѣть, и особенно въ нашихъ Северо-Африканскихъ владѣніяхъ гдѣ опытное и твердое его правленіе уже принесло прекрасные плоды."

4-го Ноября.

Вчера Графъ Моле имѣлъ честь обѣдать съ Королемъ и Королевскою Фамиліею. Вечеромъ собирався вторично Совѣтъ Министровъ въ Тюильери.

— Говорить, что путешествіе Принца Жоанвилльскаго въ Бразилію отсрочено на неопредѣленное время и что корабль *Геркулесъ*, на которомъ служить Принцъ, присоединится къ флоту въ Левантъ. Этотъ флотъ подъ предводительствомъ Контръ - Адмирала Галлоа, 13 Октября прибылъ на рейду въ Смирну.

— Сегодня во всей Франціи начинаются выборы новыхъ депутатовъ.

— Третьяго дня вытащили изъ воды на Сенѣ, близъ моста дома Инвалидовъ, тѣло Г. Дюри Дюфренъ, б. депутата. На немъ не замѣтно ни малѣйшихъ слѣдовъ насилія, который бы можно было приписать разбою. Въ ушахъ имѣлъ онъ кольца а на груди золотую булавку съ волосами Наполеона; найденно только при немъ часовъ, которые всегда носилъ онъ съ собою. Такъ какъ нельзя полагать, чтобы онъ самъ себя добровольно лишилъ жизни, ибо не замѣчено къ тому никакихъ поводовъ, то судъ предпичалъ изслѣдовать это дѣло.

— Съ Испанскихъ границъ не получено сегодня никакихъ официальныхъ извѣстій.

— Г-жа Дютоа, извѣстная подруга въ 1815 Г-жи Лавалеттѣ и ея сотрудница въ ходатайствѣ объ увольненіи супруга ея изъ Консьержери, умерла недавно въ Сартскомъ департ. на 98 году жизни.

— Нѣсколько дней въ окрестностяхъ Парижа свирѣпствуетъ ужасная буря, причиняющая много вреда въ лѣсахъ и строеніяхъ.

— Чрезвычайнымъ путемъ пришло сюда извѣстіе, что Испанскіе Кортесы послѣ довольно жаркихъ прѣрій, не смотря на сопротивленіе Министровъ, приняли рѣшеніе комиссіи касательно договора съ домомъ *Ротшильдъ* объ отдачѣ въ управленіе рудниковъ ртути въ Альмаданъ. Королевскій приказъ изданный въ правленіе Г. Торено 4 Іюня 1835, которымъ Правительство отказало въ правѣ возобновлять контрактъ по истеченіи трехъ лѣтъ, объявленъ незаконнымъ и недействительнымъ. Это рѣшеніе принято большинствомъ 104 противъ 9.

5-го Ноября.

Правительство назначило комиссію для разсмотрѣнія плана къ устройству желѣзной дороги изъ Парижа въ Страсбургъ, съ побочною дорогою въ Мецъ. Издержки на постройку дороги производить будетъ само Правительство.

— На дняхъ вышелъ изъ печати простонародный альманахъ, въ которомъ показано, что Франція при народонаселеніи простирающемся до 33,540,908 душъ, имѣетъ только 172,747 избирателей.

— Полковникъ *Комбесъ* убитый при взятіи Константины, былъ одинъ изъ вѣрнѣйшихъ приверженцевъ Наполеона. Онъ какъ Капитанъ находился на островѣ Эльбѣ при гренадерскомъ баталіонѣ Императорской гвардіи. При Ватерлоо командовалъ баталіономъ, какъ Подполковникъ. Во время реставраціи жилъ въ Америкѣ, откуда возвратился во время Іюльской революціи и сдѣланъ баталіоннымъ командиромъ въ 24 пѣхотномъ полку, а послѣ происшествій въ Ліонѣ произведенъ въ Полковника и назначенъ командиромъ 66 полка, съ которымъ отличился славнымъ занятіемъ Анконы. При штурмѣ Константины раненый двумя пулями, имѣлъ еще столько силы, что подошелъ нѣсколько шаговъ къ Герцогу *Немурскому*, предостерегая его объ опасности, угрожающей его бригадѣ. Теперь командовалъ 47 полкомъ линейной пѣхоты.

— Въ Тулонѣ прибылъ купеческій Французскій корабль, на которомъ между прочимъ находится 55 сундуковъ съ древностями, выкопанными Англичанами на мѣстѣ прежней Картагены. За небольшую сумму дозволилъ имъ Тунисскій Бей отыскивать оныя. Между найденными предметами, будто находится прекрасная статуя и очень драгоценная мозаика; все это назначено въ Ливерпуль.

— Карлистскія власти въ Эстеллѣ отъ 29 ч. пр. м. объявили предувѣдомленіе, что еслибъ кто распространялъ извѣстіе, что *Донъ-Карлосъ* возвратился въ Бискайскія провинціи, уплатить 200 реаловъ пени.

— *Sentinelle des Pyrenées* сообщаетъ отъ 2 Нояб.

by w tym przypadku nazajutrz szturm przypuścić. Chlubna ta śmierć pozbawiła Francją Jenerała, który przez swe przygotowanie do wyprawy Konstantyńskiej i przez prowadzenie tej wyprawy, godnie odpowiedział wysokiemu zaufaniu Króla. Strata jego powszechnie będzie żałowaną, mianowicie w naszych północno - Afrykańskich posiadłościach, gdzie jego, równie rozsądny, jak gruntowny zarząd, przyniósł już był najpiękniejsze owoce."

Dnia 4.

Hrabia *Molé* miał honor obiadować wczora z Królem i rodziną Królewską. Wieczorem powtórnie Rada Ministeryalna zgromadziła się w Tuilleryach.

— Utrzymują, że podróż Xięcia *Joinville* do Brazylii odłożoną została do czasu niezamierzonego, i że okręt *Hercules*, na którym służy Xiążę, przyłączy się do floty w Lewancie, która pod rozkazami Kontr - Admirała *Gallois*, przybyła 13 Października do portu Smirneńskiego.

— Dziś rozpoczynają się w całej Francji, wybory nowych deputowanych.

— Zawczora wydobyto z wody w Sekwanie, nie daleko mostu domu Inwalidów, ciało *P. Duris-Dufrèsne* b. deputowanego. Nie masz na nim żadnych śladów gwałtowności, któreby rozbojowi przypisać można było. W uszach miał kolczyki, a w gorsie szpilkę złotą z włosami Napoleona: nie znaleziono tylko zegarka, który przy sobie nosił. Ponieważ nie można także przypisywać tej śmierci rozmyslnemu odebraniu sobie życia, bo niedostrzegano żadnych do tego powodów; sąd więc nakazał śledzenie tego wypadku.

— Od granicy hiszpańskiej, nie miało dziś żadnych urzędowych wiadomości.

— Pani *Dutoi*, znajoma towarzyszka w r. 1815 Pani *Lavalette* i jej pomocnica w ułatwieniu mężowi ucieczki z więzienia *Conciérgerie*, umarła nie dawno w departamencie *Sarthe*, przeżywszy lat 98.

— Od dwóch dni panuje w okolicach Paryża burza gwałtowna, która wiele szkody w lasach i zabudowaniach zrzadza.

— Droga nadzwyczajną otrzymano tu wiadomość, iż Kortezy Hiszpańskie, po nader żwawych rozprawach i pomimo stanowczego oporu Ministeryum, przyjęły postanowienie Komisji, względem zawartego kontraktu z domem *Rotschildów* o wydzierżawieniu kopalni żywego srebra w *Almaden*. Dekret Królewski pod 4 Czerwca 1835, wydany za Ministeryum *P. Torreno*, przez który Rząd zrzekł się prawa ponowienia kontraktu po upływie trzech lat, uznany został za nieprawny i nieważny. Postanowienie to przyjęte zostało większością 104 przeciwko 9 głosów.

Dnia 5.

Rząd wyznaczył komisję, która zajmuje się rozpoznaniem planu założenia kolei żelaznej z Paryża do Strażburga z odnogą do Metz. Koszta budowy tej kolei, sam Rząd ponosić będzie.

— W tych dniach opuścił prasę drukarską almanach dla ludu, w którym wykazano, że Francja przy ludności, wynoszącej 33,540,908 dusz, ma tylko 172,747 wyborców.

— Półkownik *Combes*, który poległ przy zdobyciu Konstantyny, był jeden z najwierniejszych stronników *Napoleona*. Znajdował się z nim na wyspie *Elbie* w stopniu kapitana przy batalionie *grenadyerów gwardyi Cesarskiej*. Pod *Waterloo* dowodził batalionem, jako Podpółkownik. Podczas restauracyi mieszkał w *Ameryce*, zkąd wrócił za rewolucyi lipcowey, i otrzymał dowództwo batalionu w 24 półku piechoty, a po wypadkach w *Lyonie*, został Półkownikiem i dowódcą 66 półku, z którym odznaczył się przez świetne wykonanie zajęcia *Ankony*. Przy zdobyciu Konstantyny, ugodzony dwiema kulami, tyle jeszcze miał mocy, że podszedł kilka kroków ku Xięciu *Némours*, ostrzegając go o niebezpieczeństwie, jakie brygadzie jego zagrażało. Teraz dowodził półkiem 47 piechoty liniowej.

— Do *Tulonu* zawinął kupiecki okręt francuzki, mający na swym pokładzie między innemi, 55 skrzyń ze starożytnościami, wykopanemi przez Anglików w mieyscu dawnej *Kartagi*. Za umówione wynagrodzenie pieniężne, dozwolił im *Bey Tunetański* takowych poszukiwać. Między znalezionemi ma być piękny posąg i bardzo kosztowna mozaika; wszystko to przeznaczone do *Liwerpool*.

— Władze *Karolistowskie* ogłosiły w *Estelli* d. 29 z. m. zapowiedzenie, iż ktoby rozgłaszał, że *D. Carlos* wrócił do prowincyi *biskajskich*, ten zapłaci 200 realów winy.

— *Sentinelle des Pyrenées* donosi pod d. 2 Listopa-

бря: „Цитадель Инего, сдалась напоследокъ Карлистамъ 29 ч. пр. м. Гарнизонъ положивъ оружіе, обратилъ въ Пампелону. Огобранныя четыре орудія, Карлисты отправили въ долину Ульзаму. 26-го ч. два Карлистскіе баталіона, соединились въ Бургуттъ, чтобы атаковать Валкарлосъ.“

6-го Ноября.

Изъ оконченныхъ частію вчерашняго числа выборовъ въ 14 округахъ города Парижа, явствуетъ, что избрано 7 министерскихъ и только 2 оппозиціонныхъ кандидата; выборы остальныхъ округовъ за неполученіемъ рѣшительнаго большинства, или по несоблюденію правильности, сегодня отложены. Г-нъ *Лавитт* не удержался во 2-мъ округѣ. — Изъ 44 выборовъ произведенныхъ въ провинціи, извѣстныхъ уже въ Парижѣ, находится 31 министерскихъ, 12 оппозиціонныхъ, 1 легитимистическій депутатъ.

— Баронесса *Барантъ*, 29 ч. пр. м. прибыла сюда изъ Петербурга съ своею дочерью и супругомъ ея Барономъ *Нерво*, и остальною фамиліею. Въ отношеніи Г-на *Баранта*, онъ кажется задержанъ обстоятельствами, отъ коихъ зависть будетъ время, въ которое будетъ въ возможности воспользоваться отпускомъ.

— Правительство объявило телег. депешу изъ Байонны отъ 2 Ноября, которая впрочемъ давно уже извѣстная содержать донесенія; содержаніе ея слѣдующее: „Донъ-Карлосъ 22-го ч. прибылъ въ Дуранго съ нѣсколькими баталіонами, находящимися въ жалкомъ положеніи. Цитадель близъ Инего сдалась 29 ч.; гарнизонъ отправленъ въ Пампелону. — 26-го ч. слышна была въ окрестностяхъ Кантавіеа сильная пальба, изъ чего заключали о прибытіи туда Генерала *Ораа*. Въ Мадридѣ по 29 ч. не случилось ничего новаго.“ (G. C.)

ВЕЛИКОБРИТАНІЯ И ІРЛАНДІЯ.

Лондонъ, 3-го Ноября.

Лордъ *Мельбурнъ* и Лордъ *Джонъ-Россель* въ Воскресенье опять прибыли въ Лондонъ. Къ будущей средѣ, когда данъ будетъ первый кабинетный обѣдъ до предстоящихъ парламентскихъ засѣданій, ожидаютъ также сюда всѣхъ прочихъ Министровъ.

— Сиръ Р. *Пилъ* подобно Герцогу *Веллингтону*, принявъ приглашеніе Лондонскаго муниципалитета, быть на пиществѣ даваемомъ 9-го числа с. м. въ Гильдгаллѣ, въ честь Королевы. Приготовленія къ сему празднеству все болѣе и болѣе занимаютъ публику и власти. Ничего не будетъ оставлено, чтобы придать этому торжеству, сколько возможно блеску. Между прочимъ предложено, чтобы при общей иллюминаціи, которая должна быть въ вечеръ празднества, освѣщеніемъ купола церкви Св. Павла, представить корону. Кажется впрочемъ, что сей проектъ по причинѣ непомерныхъ издержекъ, не придетъ въ исполненіе. Что вовсе не щадать издержекъ, доказываетъ то обстоятельство, что освѣщеніе *Temple-Bar*, въѣздныхъ воротъ Сити, снято за 800 фунт. стер.

— *Morning-Chronicle* увѣдомляетъ изъ Мадрита, отъ 25-го ч., что тамъ немедленно ожидаютъ перемѣны Министровъ. Примѣру Министра Финансовъ послѣдовалъ также, Генераль-Интендантъ финансовъ Г. *Эскобедо*. Кандидатами въ должность Министра Финансовъ именовали Гг. *Родригесъ-Леаль* и *Аницето де Алваро*, нѣкоторые также Г-на *Мендизабал*.

— Вода Темзы сегодня по утру въ 4 часа опять ворвалась въ Туннель и наполнила его совершенно; одинъ работникъ при томъ лишился жизни, остальныхъ, около 70 чел. удалось достигнуть выхода.

(A.P.S.Z.)

— Въ *Globe* содержится: „Мы получили здѣсь важное извѣстіе изъ Вашингтона, что Г. *Кальгоунъ* одинъ изъ главнѣйшихъ членовъ оппозиціи, оставилъ свою партію, одобряя мѣры предполагаемыя нынѣшнимъ Президентомъ *Франкъ Буреномъ*. Противные нынѣшнему Правленію въ Соединенныхъ Штатахъ, возстанутъ противу Г-на *Кальгоуна* въ газетахъ со всею жестокостію, такъ какъ предвидятъ, что его приверженность доставитъ перевѣсъ правительственной партіи. Въ отвѣтъ на всѣ ихъ крики Нью-Йоркская газета *Evening-Post* только такъ пишетъ: „Крестьянинъ поймавъ однажды кролика, не могъ довольно выхвалять превосходныхъ качествъ его мяса. Ты хорошъ (говорилъ) жаренный, хорошъ пряженный, хорошъ пареный, хорошъ вареный, хорошъ вялой, хорошъ на всякій манеръ! Въ это время прыгнулъ кроликъ и исчезъ въ кустахъ. Пропали!... вскричалъ крестьянинъ, какъ бы то ни было въ самомъ даже лучшемъ случаѣ, ты нечто иное, какъ только животное съ тощимъ, жилистымъ мясомъ.“ — Г. *Кальгоунъ* принадлежалъ еще недавно къ этимъ людямъ,

да: „Cytadella Inego, poddała się nareszcie Karolistom d. 29 z. m. Załoga, złożywszy broń, udała się do Pampelony. Zabrane 4 działa, odesłali Karoliści na dolinę Ulzama. Dnia 26, połączyły się dwa Karolistowskie bataliony w Burguette, przeznaczone do atakowania Valcarlos.“

Dnia 6.

Z ukończonych poczęści dnia wczorajszego wyborów w 14-tu okręgach miasta Paryża, okazuje się, że obrano 7 ministeryalnych, a tylko 2 opozycyjnych kandydatów; wybory reszty okręgów, dla nieotrzymaney, większości stanowczey, lub dla chybianych formalności na dzisiaj odłożone. Pan *Lafitte*, nie utrzymał się w drugim okręgu. — Z 44-ch wyborów dokonanych w różnych departamentach, już w Paryżu wiadomych, jest deputowanych 31 ministeryalnych, 12 opozycyjnych, 1 legitymistyczny.

— Baronowa *de Barante*, przybyła tu dzisiaj z Petersburga, z córką swoją i jej mężem, Baronem *Nervo*, z resztą rodziny. Co do Pana *Barante*, ten zdaje się być wstrzymany przez okoliczności, od których zależec będzie czas, kiedy on będzie mógł korzystać z udzielonego sobie urlopu. (G. C.)

— Rząd ogłosił depeszę telegraficzną, pod d. 2 Listopada z *Bayonny*, która jednakże same tylko dawniejsze obejmuje wiadomości; osnowa jej następująca: „Don Carlos przybył dnia 22 do Durango z kilkoma batalionami, będącymi w bardzo opłakanym stanie. Cytadella pod Inego poddała się d. 29; załogę odesłano do Pampelony. — Dnia 26 słyszano mocne strzelanie w okolicy Cantavieja, z kąd wnoszono o przybyciu tamże Jenerała *Oraa*. W Madrycie nie zaszło po dzień 29 nic nowego.“

БРЫТАНІЯ ВІСІКА І ІРЛАНДІЯ.

Лондън, дня 3-го Листопада.

Лордъ *Melbourne* и Лордъ *John Russel* в niedzielę przybyli do Londynu. W przyszłą środę, kiedy dany będzie obiad gabinetowy przed majacem nastąpić posiedzeniem Parlamentowem, oczekiwani są także i dalsi ministrowie.

— Sir R. *Peel*, podobnie jak Xiążę *Wellington*, przyjął zaproszenie Londyńskiej Muncypalności na ucztę, mającą być dnia 9 Listopada w Guildhall na cześć Królowey. Przygotowania do tej uroczystości bardzo zajmują publiczność i władze. Nic nie będzie zaniedbano, ażeby obchodowi temu nadadź jak największą świetność. Między innemi podano, ażeby przy powszechney illuminacyi, która ma być w wieczor uroczystości, w oświeceniu kopuły kościoła Sw. Pawła, wystawić koronę. Zdaje się jednak, że projekt ten, z przyczyny wielkich kosztów, nie przyjdzie do skutku. Ze kosztów zgoda szczerdzić nie będą, dowodzi ta okoliczność, że oświecenie *Temple-Bar*, wjezdnej bramy do City, zalicytowano za 800 fun. szter.

— *Morning-Chronicle* donosi z Madrytu pod d. 25, że spodziewano się tam niebawmey zmiany Ministrów. Za przykładem Ministra Skarbu, poszedł także Jeneralny Intendent Skarbu P. *Escobedo*. Kandydatami do urzędu Ministra Skarbu, wymieniano PP. *Rodriguez-Leal* i *Aniceto de Alvaro*, niektórzy także P. *Mendizabal*.

— Woda na Tamizie dzisiaj rano o godz. 4, znowu wpadła do Tunelu i całkiem go napełniła; jeden robotnik przy tém zginął, a pozostałym 70 udało się dostać do wyyscia. (A.P.S.Z.)

— *Globe* pisze: „Otrzymaliśmy tu ważną wiadomość z Washingtonu, że P. *Calhoun*, jeden z główniejszych członków opozycyi, opuścił stronnictwo swoje, oświadczając się za środkami przez teraźniejszego Prezydenta *Van Buren* projektowanemi. Przeciwnicy teraźniejszego zarządu w Stanach Zjednoczonych, oburzeni postąpieniem Pana *Calhoun*, powstają przeciwko niemu w gazetach z całą zapalczywością, przewidując, że jego przychylenie się zapewni stronnictwu rządowemu przewagę. Za całą odpowiedź na ich hałasy, gazeta *New-York Evening-Post* tak pisze: „Wieśniak złapawszy raz królika, nie mógł się nachwalić dziwnych przymiotów jego mięsa. Jesteś dobry (rzecze), gdy pieczony, dobry smażony, dobry utuszony, dobry gotowany, dobry wędzony, dobry na wszystkie sposoby! W tej chwili wyrwał się królik i zniknął w krzakach. Idź do stu!... zawoła wieśniak, bo co bądź nie jesteś w najlepszym nawet razie, nie wieśniak, tylko zwierzęciem, mającém suche, tykowate mięso.“ — Pan *Calhoun* należał nie dawno jeszcze do owych mężów, nad wielkością których zdumiewali się *Whi-*

величіе коихъ привело въ изумленіе Виговъ (такъ называютъ въ униі оппозиціонную партію), онъ отличался въ рѣчи, былъ хорошъ въ отчетъ, хорошъ въ защитѣ, хорошъ въ нападеніи, способенъ ко всему. Но къ сожалѣнію, раздѣлая въ некоторомъ предметѣ мнѣніе Правительства, едва ускользнулъ изъ рукъ Виговъ, какъ вдругъ сдѣлался бесполезнымъ животнымъ, имѣющимъ дурное и невкусное мясо."

ШВЕЦІЯ И НОРВЕГІЯ.

Стокгольмъ, 27-го Октября.

Король изъ путешествія своего по южнымъ провинціямъ государства, благополучно возвратился и находится теперь въ замкѣ Розерсбергъ, куда также отправилась и Ея Велич. Сюда въ резиденцію ИИ. ВВ. ожидаютъ въ будущую среду. Его Высоч. Кронпринцъ за нѣсколько дней опять сюда прибылъ изъ Упсалы, гдѣ встрѣтился съ своимъ Августей. родителемъ.

— Императорско-Россійскій Посланникъ при здѣшнемъ дворѣ Графъ *Потоцкій*, на пароходѣ *Князь Меншиковъ*, сюда прибылъ.

— Собраніе естественныхъ предметовъ и Африканскихъ рѣдкостей покойнаго Профессора *Афзеліуса*, по повелѣнію Его Высоч. Наслѣднаго Принца, куплены для Упсальскаго Университета. (*A.P.S.Z.*)

ГЕРМАНІЯ.

Ганноверъ, 4-го Ноября.

Сей часъ вышелъ изъ печати важный номеръ журнала законовъ, содержащій: 1) Королевскую прокламацію отъ 30 Октября, которою распускается нынѣшнее собраніе общихъ чиновъ; 2) Королевскій патентъ отъ 31 Окт. на счетъ уничтоженія бывшаго до сихъ поръ Государств. Министерства; 3) Королевскій патентъ отъ 1 Ноября, отмѣняющій бывшее коренное уложеніе отъ 26 Сентября 1835, и вмѣсто того учреждающій прежнее уложеніе чиновъ.

Франкфуртъ на М., 7-го Ноября.

Не подлежитъ сомнѣнію, что Сеймъ Германскаго Союза занимался въ последнее время проектомъ, обращенія города Раштадта въ союзную крѣпость. Новое путешествіе Прусскаго Маіора Г-на *Радовица*, члена Союзной Военной Коммиссіи, въ Люксембургъ и Раштадтъ, касалось сего предмета.

— Засѣданія Союзнаго Германскаго Сейма, производящіеся теперь, иногда очень продолжительны. Замѣчено также, что между здѣшнимъ городомъ и столицами Германскихъ Державъ, очень часто разѣзжаютъ курьеры. (*G. C.*)

ИСПАНІЯ.

Мадридъ, 23-го Октября.

Образованіе резервной арміи, производится очень медленно; кажется что не кончится даже чрезъ 6 мѣсяцевъ. Она будетъ заключать 15,000 чел. новаго набора и подвижную національную гвардію.

— Слышно, что Министръ Финансовъ *Сенхасъ*, хотѣлъ удалиться отъ должности, посему друзья Г. *Пита-Пицаро*, очень стараются, чтобы его опять возвратить въ Министерство. — Генер. *Лопецъ* наименованъ Губернаторомъ острова Кубы.

— Утверждаютъ, что Португальскій легіонъ, которымъ командуетъ Виконтъ *дасъ Антасъ*, опять возвратится въ наши предѣлы, а именно въ Эстремадуру.

— Правительственная газета напечатала приказъ Генерала *Эспартеро*, въ которомъ поздравляетъ онъ войско, съ получевою побѣдою надъ *Донъ-Карлосомъ*. 25-го Октября.

Послѣ продолжительныхъ и жаркихъ рѣшій, въ засѣданіи Кортесовъ 25-го ч. с. м., удержались предложенія, чтобы Правительство неотдавало въ дальнѣйшее содержаніе дому Ротшильдовъ, рудниковъ ртутіи, но чтобы само управляло ими, что при нынѣшнихъ обстоятельствахъ не очень пріятно для Министровъ.

— Ген. *Лоренцо*, который такъ сказать прикрывалъ только Карлистовъ около береговъ Эбро, хотя имѣлъ подъ командою 6,000 чел., соединился теперь съ Бригадами *Улибарри* и *Леонемъ Ириарте*, имѣющимъ кромѣ того 4,000 отличныхъ воиновъ.

— Утверждаютъ, что Карлисты болѣе какъ на тысячу возахъ, увезли огромные запасы сукна, холста и другой добычи. Отступая, лишились одними только дезертирами 3,000 чел., изъ коихъ по крайней мѣрѣ половина скитается по разнымъ сторонамъ, нападая на путешественниковъ и жителей, особенно въ окрестностяхъ Бургоса и Ріоха.

— О дворѣ *Донъ-Карлоса* разказываютъ здѣсь до-

говіе (такъ называютъ въ униі стронничество оппозиціонное); былъ онъ добръ въ мовіе, добръ до справозданія, добръ въ оброніе, добръ до зацепки, добръ до всысткѣго. Але нестеты, подиелаякъ зданіе рządu въ певнымъ предметѣ, заедвѣ вымкнѣтъ сѣ з рѣкъ *Whigów*, жуѣи jest beзуѣтечнѣмъ звѣрзѣціемъ, маѣѣмъ *liche i niesmaczne mięso.*" (*G. C.*)

ШВЕЦІЯ И НОРВЕГІЯ.

Стокгольмъ, 27-го Паѣдзиернака.

Крѣлъ ze «wojeу podrѣży po prowincyach potu-dniowychъ państwa, szczęśliwie powrѣcił i znajduje się teraz w poblizkimъ zamku Rosersberg, dokąd i Krѣlowa wyjechała. Tu do rezydeneyi, Krѣlestwo Ich Mość dopiero w przyszłą srodę są oczekiwani. J. K. Wysokość Następcy tronu, przedъ kilkа dniami przybył z Upsali, gdzie się zjechał z N. swym Oycem.

— Poseł Cesarско Rosyyski przy tuteyszymъ dworze Hrabia *Potocki*, na parochodzie *Xiąże Meńszykow* tu przybył.

— Zbiѣr przedmiotowъ naturalnychъ i osobliwości Afrykańskichъ zmarłego Professora *Afzeliusa*, na rozkazъ Xiągia Następcy, zakupiony został dla Uniwersytetu Upsalskiego. (*A. P. S. Z.*)

НИЕМЦЫ.

Hannover, 4 Listopada.

W teу właśnie chwili opuściłъ prasę drukarską ważny numerъ dziennika praw, obejmujący: 1) Odezwę Krѣlewską, z d. 30 Paѣdziernika, rozwiązującą terazniejszy zgrodmadenie Stanówъ Powszechnychъ; 2) Patentъ Krѣlewski, z d. 31 Paѣdziernika, względmъ zniesienia dotychczasowego ministeryumъ stanu; 3) Patentъ Krѣlewski z d. 1 Listopada, cofający dotychczasowe prawo zasadnicze z dnia 26 Września 1835, a na jego miejsce zaprowadzający dawniejszą ustawę Stanową.

Frankfort nad Menem, 7 Listopada.

Nie ulega już żadney wątpliwości, że Sejmъ Związkowy Niemieckiego, zatrudniałъ się ostatnimi czasy projektemъ obrѣcenia miasta Rastadt, na twierdzę związkową. Niedawna podrѣż Pruskiego Majora, Pana *Radowitz*, Członka Związkowej Kommissyi Woyskowej, do Luxemburga i Rastadt, zdaje się, że do tego przedmiotu odnosila.

— Posiedzenia Związkowego Seymu Niemieckiego, odbywające się teraz, trwają niekiedy bardzo długo; uważano także, iż między tuteyszymъ miastemъ a stolicami państwъ Niemieckichъ, odbywa się biegъ гоңѣовъ niezwykle częsty. (*G. C.*)

ИСПАНІЯ.

Мадридъ, dnia 23 Paѣdziernika.

Organizacya woyska odwodowego idzie bardzo powolnymъ krokiemъ; zdaje się, że nie będzie w sześciu nawet miesiăcachъ ukończona. Ma ono mieścić w sobie 15,000 ludzi z nowego popisu i ruchomą gwardyą narodową.

— Słychać, że Minister Skarbu *Senjas* chciałъ się usunąć z urzędowania i z tego powodu dokładają przyjaciele Pana *Pita Pizaro*, największej usilności, ażeby go znowu wprowadzić do ministeryumъ. — Jenerałъ *Lopez* został mianowany Gubernatoremъ wyspy Кубы.

— Zapewniają, że legia Portugalska, którą dowodzi Wice-Hrabia *das Antas*, powróci znowu w granice nasze, a mianowicie do Estremadury.

— Gazeta rządowa umieściła rozkazъ dzienny Jenerała *Espartero* do woyska, w którymъ winszuje mu tenże, zwycięztwa nadъ Donъ Karlosemъ odniesione.

Dnia 25.

Po długieу i żwaweу rozprawie na posiedzeniu Korteżówъ dnia 23 b. m. utrzymałъ się wniosekъ, ażeby Rządъ nie wypuszczałъ w dalszą dzierżawę domowi Rotszylдówъ, kopalni żywego srebra; ale żeby samъ wziąłъ je w administracyę: co w terazniyszъ okolicznościachъ nie jestъ po myśli ministrówъ.

— Jenerałъ *Lorenzo*, który, że takъ powiedzieć można, eskortowałъ tylko Karolistówъ nadъ brzegami Ebru, chociaъ miałъ 6,000 ludzi w swoimъ korpusie, połączyłъ się teraz z Brygadyerami *Ulibarri* i *Leonemъ Iriarte*, mającymi próczъ tego, 4,000 dobrego żołnierza.

— Zapewniają, że Karoliści uwieźli, przeszło na tysiącu wozachъ, nieprzeliczone zapasy sукна, płѣtna i inneyъ zdobyczy. W odwrocie swoimъ utracili przezъ samo tylko zbiegowstwo, przeszło 3,000 ludzi, z którychъ najmnieу półowa wałęsa się po różnychъ stronachъ, napadającъ podrѣżnychъ i mieszkанѣовъ, szczegѣlnieу w okolicachъ Burgos i Rioja.

— О дворѣ Donъ Карлоса opowiadająъ tu dosyć dzi-

вольно странныя дѣла. Онъ раздѣляется на двѣ партіи, т. е. на самовластныхъ и умѣренныхъ; къ послѣднимъ принадлежатъ Наварскіе и Бискайскіе начальники, какъ-то: *Виллареаль* и *Латорре*, но перевѣсъ имѣютъ ихъ противники, главою коихъ *Морено* съ духовенствомъ. (G. C.)

ПОРТУГАЛІЯ.
Лиссабонъ, 24-го Октября.

Королева вовсе не занимается Государственными дѣлами, хотя уже такъ выздоровѣла, что можетъ являться публично; Министры даже не получили желаемой ими аудіенціи.

— Утверждаютъ, что Виконтъ *Са да Бандеира* не доволенъ опредѣленіемъ Кортесовъ; подобнымъ образомъ и Виконтъ *дасъ Антасъ*. (G. C.)

КОНСТАНТИНА.
(Продолженіе.)

Древняя Цирта, говорить Шау, занимала, судя по ея развалинамъ, около одной мили въ окружности. Она простиралась съ Юга къ Северу и оканчивалась пропастью въ 600 футовъ глубины. Отсюда открывается взору видъ чудесный. Къ Юго-востоку разстилаются живописныя долины, холмы и рѣки, и взоръ путешественника проникаетъ даже до прелестной равнины Хеннешахской. Развалины южной стороны нынѣшняго города, если только онѣ сохранились въ томъ же самомъ видѣ, какъ были во времена Доктора Шау, — суть, можетъ быть, самыя прелестныя въ цѣлой Варваріи. Старый Англіискій Докторъ говоритъ о нихъ съ восторгомъ. „Колоссальныя цитерны и огромное водохранилище, пишетъ онъ, свидѣлствуютъ о предприимчивости и геніи древнихъ жителей Цирты, которые не боялись предпринимать построеній, требующихъ такого несмѣтнаго множества матеріаловъ.“ На краю пропасти, о которой мы говорили, стоитъ остатокъ огромнаго и прекраснаго древняго зданія, служащій нынѣ казармою для войскъ Вен.— Знаменитый Римскій мостъ чрезъ рѣку Руммель находится насупротивъ воротъ Бабъ-эль Кантарскихъ. Онъ чрезвычайно широкъ и высокъ, и поддерживался тремя рядами сводовъ. Въ 1827 году онъ возстановленъ Ахметъ-Беемъ, съ помощію нѣсколькихъ Италіянцевъ. Шау видѣлъ его въ развалинахъ. Онъ представляетъ рисунки барельефовъ этого моста и описываетъ его слѣдующимъ образомъ: „Этотъ мостъ былъ въ своемъ родѣ образцовымъ произведеніемъ. Галереи и столбы сводовъ были украшены вѣнками, цвѣточными вязями и головами быковъ; самыя своды покрыты изображеніями жезла Меркуріева и другихъ предметовъ. Еще доселѣ видна превосходно сдѣланная барельефная группа, представляющая женщину, парящую надъ двумя словами. Слоны обращены другъ къ другу головами и держатъ свои хоботы крестъ на крестъ. Женщина, надъ ними летящая, поддерживаетъ головою раковину, волосы ея кажутся убранными, платье плотно обвиваетъ станъ. Правую рукою она приподнимаетъ довольно нескромнымъ образомъ свою одежду, смотря вмѣстѣ съ тѣмъ на городъ съ насмѣшливымъ выраженіемъ.“ — Не менѣе прекрасный памятникъ блестящей эпохи существованія Цирты представляетъ собою триумфальная арка, отъ которой были еще цѣлы три четверти во время Доктора Шау. Арабы называютъ эту арку Кассиръ-Гулахъ или замкомъ исполина, и рассказываютъ о ней дивныя повѣсти и преданія. Памятникъ этотъ, подобно всѣмъ прочимъ Римскимъ триумфальнымъ аркамъ, состоитъ изъ трехъ воротъ, изъ которыхъ средніе вдвое больше боковыхъ. Она украшена барельефными изображеніями цвѣтовъ, оружія и другихъ предметовъ; но на ней нѣтъ изображенія битвы. Коринскіе столбы, возвышающіеся по обѣимъ сторонамъ главныхъ воротъ, сдѣланы, по утверженію Доктора Шау, совершенно во вкусъ памятниковъ Цирты. Столбы, подпирающіе крышу, чрезвычайно повреждены. Въ такомъ положеніи находился этотъ памятникъ за столѣтіе передъ симъ. *Замокъ Исполина*, по словамъ Арабовъ, существуетъ и доселѣ; но неизвѣстно въ томъ ли же самомъ положеніи онъ находится. Мухаммеданскіе народы, хотя и мало благоговѣютъ передъ памятниками древности, и не совѣстятся разрушать ихъ, если находятъ въ томъ для себя пользу, но надобно сказать, что они не дѣлаютъ этого изъ одной только свирѣпости, подобно Вандаламъ. Врожденная имъ лѣность и равнодушіе суть лучшіе защитники остатковъ древности въ странахъ, покорныхъ Алкорану. (Спб. В.)

ВИЛЬНА. Типографъ А. Марциновскаго. Печатать дозволяется. Ноября 12 д. 1837 г. — Цензоръ Стат. Совѣт. Кав. *Левъ Боровскій*.

wne rzeczy. Dzieli się on na dwa stronnictwa, to jest: na absolutystów i umiarkowanych; do ostatnich należą Nawarryyscy i Biskayscy naczelnicy, jako to: *Villareal* i *Latorre*, ale przeważają ich przeciwnicy, na czele których *Moreno* z duchowieństwem. (G. C.)

PORTUGALIA.
Lisbona, d. 24 Października.

Królowa nie miesza się wcale do spraw państwa, chociaż przyszła już tak dalece do zdrowia, że się publicznie pokazywać może; Ministrowie nawet nie pozyskali jeszcze żądanego przez nich posłuchania.

— Zapewniają, że Wice-Hrabia *Sa-da-Bandeira*, nie jest zadowolony z postanowień Korteżów, podobnież i Wice-Hrabia *das Antas*. (G. C.)

KONSTANTYNA.
(Ciąg dalszy.)

Sądząc ze zwalisk, powiada Shaw, miała dawna Cyrta blisko jedną milę obwodu. Ciągnęta się od południa ku północy, a kończyła u przepaści, 600 stóp głębokiej. Z tego miejsca przedstawia się oku dziwnie piękny widok. Nieoceniony krajobraz równin, pagórków i rzek, leży w stronie południowo-wschodniej, po której można wzrokiem dosięgać, aż do przedniej płazczyzny Henneszah. Ruiny, w stronie południowej dzisiejszego miasta, jeżeli tylko stoją jeszcze, jak stały za pobytu Shawa, należą niezawodnie do najpiękniejszych w Barbaryi. Shaw wspomina o nich z uniesieniem, pełnem podziwienia. „Kolosalne cysterny i ogromna sadzawka kamienna (bassin), są dowodem odwagi i geniuszu dawnych Cyrteńczyków, którzy nie wahali się przedsiębrać budowli, wymagających niesłychanej ilości materjałów.“ Na brzegu wspomnianej wyżej przepaści, stoją szczątki wielkiego i pięknego gmachu starożytnego, który służył dotąd na koszarę dla żołnierzy Bejow. — Ow sławny most rzymski przez rzekę Rummel prowadzący, stoi naprzeciw bramy Bab-el Kantara; jest on nadzwyczaj szeroki i wysoki, miał oraz trzy rzędy łuków jedne nad drugimi. Most ten kazał naprawić Achmet Bey w roku 1827 pod kierunkiem kilku Włochów. Shaw widział go w zwaliskach i w swoim dziele umieścił rysunek jego płazkorzeźby; z takim opisem: „Most był arcydziełem w rodzaju swoim. Galerye i filary łuków były ozdobione wieniecami, girlandami z kwiatów i głowami byków; na łukach umieszczono laski Merkurego i inne figury. Dziś widać jeszcze doskonale wykonaną grupę w rzeźbie na pół wypukłej, wyobrażającą niewiastę, unoszącą się nad dwoma słupkami. Słupie obrócone są ku sobie głowami i krzyżują swe ryje. Niewiasta ta trzyma muszlę nad głową, włosy jej zdają się bydyż zwinęte, suknią gładko do ciała przystającą. Ręką prawą, w postawie dosyć nieprzystojnej, unosi swą suknię, a razem szyderczą miną na miasto pogląda.“ — Niemniej pięknym pomnikiem z czasów świetnej epoki Cyrty pozostałym, jest łuk tryumfalny, którego Shaw widział jeszcze trzy czwarte części. Arabowie nazywają go Kassyry Hulah, to jest: zamkiem olbrzymów, o którym najsłynniejsze opowiadają sobie bajki. Łuk ten, jak wszystkie rzymskie, ma trzy bramy, z których środkowa jest dwa razy większa od pobocznych. Oprawy jego są upięknione kwiatami, bronią i rozmaitego rodzaju ozdobami w płaskorzeźbie, ale bez wyobrażeń bitew. Słupy korynckie po obu stronach głównej bramy, są w guscie, jak Shaw powiada, samym tylko Cyrteńczykom właściwym. Słupy, które podpierały sklepienie, są bardzo uszkodzone. Takim był ten pomnik, lat temu sto przeszło. — *Zamek olbrzymów*, jak arabowie zapewniają, istnieje do dnia dzisiejszego; w jakim atoli dochował się stanie niewiadomo. Ludy mahometańskie nie wiele wprowadzi szanują dawne pomniki i nie wahałyby się ich zniszczyć, gdyby tylko korzyść jaką z tego upatrywały; ale nie niszczą oni, jak Wandalowie, jedynie przez złośliwość samą. Jeżeli w krajach uległych Alkoranowi pozostały starożytne i ówdenie pomniki, winne są ocalenie swoje ociężałości, lenistwu i obojętności tych ludów.